Инг I-Г VII-XII
№ 79-122, 122, 124-157
нег 78
813-12
194
78

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

ШОАТТА, 2 ИЮЛЬ № 79 (4246). 1966 шу

СЕРДАЛО («Свет»)

Советсен Союза Коммунистическен парте Нохч-Гіалгіай обкома Нохч-Гіалгіай АССР Лакхельарча Советен Министрин Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1928 ШЕРА ДЕНЗ

Мах 2 коп.

КЕПАЙОАЗОН НИЗ—ЦУН ГІУЛАКХЕХ ЛАТТ

а доагіаш хаажа юкъе чіоагіа сий лаьцна бенашца да советски кепайозуз. Цунах ідея кхаьга йолаш, партел доаллаш, дукнахара дІакхоачаш гулар, демократиш, а органически бувзам хилар санна доаг - дика лениншки гІулакхаш, Советски кеюне лешаргіна кіоарга воздействи ен хиІгІадолаш, эгІара ХьалІа, парте хаажа хухьаьча цун идеий дог урахуттаьнер йолаш, коммунизм хьалъяра эгІара актуальйола проблемаш уттІаш, кхаьгаІахой ски инициатива хьаллаца а цунна лостам , царна дагалаттарех, царна гаргара а деолча хІамаг гуччаьна яьде харца. общественни варгаш доарХІамеГІарча принцип — кепайозон тІа арадьнбиарашханнахьеи гІулакхцаьен теркаллар. Пресса на, партийни организацеша тІа-тІа духкахкхо ю кепатеха арахьнчаьча хІара матерарикора, сельсоуе а гаьет ценачо баьчча йолаш дерзІар хІоачаннІаьнтІара, царна отклик кІанІтара. Вахаве нийсдуча хІадоаІам кІоагІарІа зе, партийни организакердача хьалаІика беш бола болх, экономи реформа чаьх мишта йоах, боахами рен хьалъяра опыт, пятилетка заданеш шІаьр дукка лелаш кхаьгаІахой яхь хьаьлъхьуттаьх дьаьнаІ гІулакхеш журналаш, ду цар ха кІоачаенна, вай тІахьалхаьнгІара новъарде ешаьл ешаьл доачча хІаманнаьн.

С XXIII-ча съезде белгалдаьхар критикеи критикеи дІахо а йоаьжаьнна дрс ца хилар, ненаьнта декъарашца тІаІожалу кепайозан шта. Кхоачамбакарашца лоатабечаьна ме партийни чІагІаьрча, принципиальность идейни протеиннкашца, наьха сакьетам ча аьмаІ юхеиспарашца мишар ца хилар, а дІатІаргІерта дог-уІла долаш хилар — ца а юкъера ца йолаьхкаш советски пресгІача органех доахкаш хила лелаш хила ГІулакхаш. Кепайозонна арайисьхьаш бола матерИал, гІулакх кІоарга довзаш хиІбокъонна техника факташа бакъаьлца гІулакх де леа, субъективизмаш ваушкан царна юкъе хуьрІенаьш. ИэламчечаьнгІулакхашца, дехьала яра ялаь ца іоІ, ірз сийлаьр ЛІаІяьхча ГІерта а деаьнкатА кепайозуз.

а ГІулакх да-шоаш арахьхча критически ІалаштеН де доагІар де аьнна дІхьийтачА штен лаьГІ ца болийташ тІаьхьожаш доагІ- ІаІолаьІ гІулакх ІІачаьх ца ІІаьнкаш ІІо йоахо ена кепайозон органий редкцеша дер. «Волгоградски правда» «Коммунарх» (Тула) яхача областной газетий хІара номер тІа хІаьна дуьнах аьнна дуьнА газет ненарий корреспонденцехоьн хоамехи лаьр фуІ. Шоаш кепатеха арахьа материаланаш юха хьоьх редакцеша, критика ю жоп ца дайташ е отпискаш кхуьЛийташ баГІаранна

Цхьабаннаьн, ерриган а ишта болх бен хилара ВІалла аьттехьа а ян редакцеш. Масала, «Таджикистана коммунист» яхача газета оагІонна тІара нагахьа ца дуеаш дІаьнна1 газето кепетехача материалех хиннар дуьнаш дола хоамаш. Редакци сагота а йоаьшш ярІа тоьхл дукхача критически материалашца жоп денадаьнар аьнна, «модчальникаш» общественни мнене готберг бола хьаьлаш оттаьнаш.

Вай кепайозан кара я ше кепатеха арахьчаьча материалий эффективность иар новъчоьчаьца ю ІалашъеІ йола балха тайп-тайпара методаш. Дукхачча центральни моттигеччеи изланенка лелаю массаьара раьделаш — «ЦІка кепатехар юхаьерга лоаьхкаш», «Письмо кепатехА цене а», «Газет ленинчи письмох командировке захар», «Комментарем а Йолаш дола письмоь», кхьдарш. Газетий оагІонна тІа кепа етт шоай ирзалца критика дерттІа, теркаьлца меттеІ хьаьт болча наьхьаьнца «мунцара сий» лорале, шоаштА ца нийса критика хаРцьеь, бехтоькхаш кІІаьлаьбовла гІертаРштта хуьхьаРзаьла ешца сатирически заметкаш, Іоттараш, карикатураш. Хьаллаца мегарІІаьлаш опыт, я критически материалех меттеІ, тоьхл матеріаьлхьарА аьхьарх а, хьаьстта хьаьхаатаьча опытах, кхаьгаІахоьца ІІалаьдаьча лоарХІамерча гІулакхий хьаьгаеЛа ялъьнна мегарІІаьлаш ве доагІІар дейта гІерташ йолча редакцей опыт. Кепайозан халлийтар дуьхьа лоатабеча хьоьсаме даим болхлойн ортаьнкарчен корреспондентех, газет тешарех ког, ІІоратта е ела, рейдех, постех, масовни балда кхьча формаех шерра пайда а аьдаш.

Кепайозонна арахьчаьча материалашца принципиальни гІулаьх лелалара, критика нийса тергкалъара шоаьнкара хьоьхам гойта бешш а партийни организацеш. Газетийн журналийн массаьра хьаьлъяра йоахо ю уж лешаш ІаН-ханнаьна дуьнаш. Ведущей болта масса оагІорахьара лоаьстча тешш, кхаьрштара доагІар дизза хьаьхаьш йолча КПСС Московски горкомо, Киргизен Эстонен комитаретй ЦК-ша, парте Ленинградски обкомо (Казахски ССР), дукхача хьаьча партийни комитеташ. Дукха ха йоаьшшаН кепайозон гІулаьхех хьаьхулара доаш ше дуьнаш, КПСС Калинински обкома бюрос строги выговор йир № 1 йолча тринкотажни фабрика директора иов. Копейкина областной газето лечча хоамашца формально-бюрократически гІулаьх цун хилараьх. Шеннаштта урок хургьа цунах концелярски отпискаш ер дезаш доГІча кІычарна а.

Ца цхьан ханна кепайозонна арайоьхача матеРиалех аьхьанна-доШ ца хеташ дола гІулаьхий, хьаькина хетараш хьаьжьен наччьаьлкИеин хьаьрг лаьца ешаьл гІертара массаьа я бе боагІІаьча тайпара мах баг партийни органий оагІонгІаьара, ницаьа ВІалла теркал ца деш тІеХ. а дувлИт уж. Цо ловкха зе ду калраш хІеара, из партийни вахара ленински принципашца тарлурдолаш дан.

Геттара кІезнга кайоал «Омски правда» кепетгача дуьнхача материалий. Масала, областной центр хица во Іаланъьен хилараьх статьА кепа техай газете март бетта. ІІхьа хь аьнна ГІолла хоам йир цо, горнспелоюм фантам бакъьаьЛ, ІІе доагІар дьаьЛ, аьнна. Цхьабаннаьн, хий Іалашъара гІулаьх кхы тоьхлаьнзар. Массеих бухТ хьаьлгІа газето кепатеха арахьчаьр Тюкалински районо совхозашца доаш доагаш болх бен хинна мотттиаш гучаІоьхьаш йола «Ленинградскаьрна миллион ненашн» яхь ира статья. Цхьабаннаьн, ну статьех шоай дош ела доагІаш дарІІаьнна а боахамий кулгалдоша а, е районни организацеш ца а. Ну ден тІа ахар областной газета яьхь цхьаьнца критически материалаш а. Ма ишта нийсдУ ІаьнА а реЛяьнг ший болх дерраргІа ІІа ца кхаьхар, кепатехача материалий кхаьнАтар ду ЛЛаьца доагІатаьча хьоьсаме принципиальность йоаьцан хилар бахьан болаш а. КПСС Омски обкомо ший кепйоьхоп органан хьаьлоацьеш ца хилар бахьан доаш. Дукха ха аьхьхаЙ обзоР кепайозон ленца эффективностах лоача гІулаьхха ца хьоьжан, дерттІа бахьабаЙ критика тергкА ца ІІаьнна.

Пресса калинйтар дуьхьа пІеннаьтта тІаьхьожаш доагІатабе беза партийни органашца. Берриьча партийни, советски, боахамА вулгалхошкарх хьаьдеиа доаш кепайозон тІа арахьнна материалаш нийса, шоай ханнаьхьа теркаьлца, дьаьрхІІа дикъаьш теІа деза молларІІа тайпа а шоай аьннар оттаьг гІертарий. Критика бахьан болаш нийсдаьл яьхьа ГІертарий, ту хІамаьта бекъо бараш ІІеннаьштта: партийни административни бехьехкаьнна а ешаьл.

Кепайозуз — коммунизм хьаьлъяра ерра бола гера. Парте деналера ГІоньча йола из ший кепайозон лекхарх дикаГІа лоарХІалергІа пресса кхаьлара партийни организацеша, журналисташа, боахлойн ортаьчен корреспонденташца, ерриган вай общественности йоахо лучхаГІа йойа.

1966 шера 30 июне арадьлинча «Правда» передеан.

Нохч-ГІалгІайчен кхашка

ХІАРА ГЕКТАРА ТІАРА—25 ЦЕНТНЕР

Гуверменски районера «Гуверменскийн» яхача совхозе, механизаторашца ухьаьнна ІІаьнна. Ухьаьнца дьаьнА лоарХІамашка диллача, ухьаьа хІара гектара тІара 18,1 центнер йлаг чуэн.

Дикагіа дола іоьхьачаьн дахьдА комунист Иван Федорович Стойченаьн кулгалдеча коммунистически кхаьгаГІа ГІулаьхГІа бригада колективо. Уж ІІаьнаьлаьхьа 130 гектар йолча майда тІара мухх чуэйна бахьаьнгІ. Из чуэйнЙаб хьаьхарг эдарн кхаьгаІ кхаьста а долаш. Уьхьа ца ІІаьоа гектара тІара 25 центнер яьккаЙ.

Касарашт ІЬаЛ а нйдеш оарДача лаьхха хьоьхаьш ІІоьхьар бригада а совхозе механизаторашца Висиаев Султана, Темирбулатов Мах.мана, Прутько Николай. Царех хІаране хІара дИнаьхьа ІоаьІа ялаг 300 — 400 центнерера ІІаьхьоачадоаш.

Совхозе йоьхьа йоахо ю хьаьбІаьшта шортта хІоачаннІаьна дОаькарш кийчаьра. Цу гІулаьхх уьхьаьа ший заннаьха ІоьладаЛ ка бола ІІаьтаН чу ю йийца а уж хиннача ІаьтташКа доаьХарашта ІаьрІІа кулЬтурашца ІІаьоьнГа. Цу тайпара уж кулЬтурашца ІІаьрс тоР хилийтарЬа гГрахьа ІІар чотах сидоС йолаЬнаЬ

Цу колхозаьца хьеМ боашшаН чечкА беаГГІаьн бола терхан тІаьбаХИтаьна баргбан ца йолаТ ашу ма йийца а уж хиннача ЛаьТташка кЬаьс кулЬтурашца ДІаоьнГа сиЛдара, ПарГа ахоччаН хилЛаЛ ГІоЖен моЖен доакъаарш ца хІарах мухха а.

Ка бола алаташ чу ма йийца а цу лаьттанка дІаоьчА кулЬтурашца ІІаьнА ца ІІаьрс ІІаьнна ДІайийнаЬ «Красный пахарь» яхачен Менжинске ІІерахчен колхозий механизаторашца.

ЦІьаьбаЛьа , тІа районе ІІолаш я ка бола ялаташ чу ма йийца а уж хиннача лаьттанка кІыч кулЬтурашца дІаерра йоаГІаьн йолА терхо ца ю колхозаьн а. Цаьех а Кирова ціерах йолен «Чередниченкий» яхен колхозаьн. Уьхьаьа уж БалхаьН хІаьнаьа марра ЛІа а дЛадаьЛаьн, ГеттарА лаьрІІа а дел.

ЯЛАТ—ДАЬХЕННА

Дов ца деш алаташ чуэнар, Дьаьхенна духьаГІа ялаг ДаЛар ду уйлаЙна БаьхаНа БолХ бешш бе хІаьнА республикера Берриьча міниСтерашца ЛаьТта ДелаЛарашш.

1-ча июле кхачаьнна 79,5 эзар гектара тІара гурахь дийна алатаьнн ялаг-бобоьнн кулЬтурашца хьаьстА республикА ЦхаьнА, ма ЯЛ, ерриГа ДІаЙнаьрЬ 45 процент. 39 эзар гектара ТІерр е ЦьенхьаьнкеН дІаьнна ЦетА ІаьнА, дьаьхьа ТІара ЯлатаьнА ЦарА КІаьГ. ХьаьстА ДІаьеннаН дуьнА ЦетА ІаьнА ЯлаТ. ЯлаТаьнА ДІаьнна

СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКИ ДЕКЛАРАЦИ

СССР Лаккехьарча Совета Президиумна Президентла Н. В. Подгорнеи Французски Республика Президента Ш. де Голлен 30 июне Кремле кулгаш яздир советско-французски Декларацена.

Цу тіа йоах, СССР Лаккехьарча Совета Президиумнои Советски правительствап бийха баьлка 1966 июне 20-ча июнера деза 1-ча июле кхачална Советски Союза хьаьший хинмаб Франце Республика Президенти хоношца де Голли.

Республика Президента Москве беседаш хиннай Л. И. Брежневна, А. Н. Косыгинна, Н. В. Подгорнена. Шиина а хехка хьоьхе латтача хьо Франце тіа Голлиъ Москве дарцеи бетаргаш болча советски кулгалошца цу хьалкхеьла до ваьлла беседашен чіоагіаьн. Цар йинг хилийтар дуьнен хьалкъаьта юкъерча йоккийчо проблемаех а, Хьаьта иштта советско-французски тіулаький лепшех а пайдаен кіоаргеи ваьлла дагадовна а.

Эгтара хьалхарча яріанна, йоах Декларацие тіа, советски паччахьалкхен деятелашен инарала де Голлен уйла тіаьлийтар европатча континеен тер боармера хьал оттаьлера, Хьаьта дочте, боьхьонца болен чіоагіен маш-пар оттаьлера а шоаш ксоастарадеи чиймца долаш йогча европейски проблемашца. Советски Союзан Францеен лоарІача даьлка лаьрхіача деи дола кьамаьл эгтара хьалха европейски кьорамаленн германски зоненн хьаькъаьтьара хьаьмаьл да, хьаьта оагіонан царех шоаштта хетарашт дуьнцан йа-йоа даге а яьлар.

Шаккие а правительство раьза я Европа проблемашт эгтара хьалха европейски доалонен чуьхь кьаастеи еаьш лаьрхіара. Цар хьаьхьалкхен юкъе оттаг еаьш йоа согласиемен хра хиланца дарглоаца хьалаш ваьш тіехьлоаьчча континента паччахьалкхенца низаш тіаьлийтара, белгрла, кьлча. Малйбуьзехьен Малйбоалехьенн дерригача мехкашца юкъера йоккъаьн кіаьлдуьн доаца хьал оттаьлера шоаш тіехьа хилар, Хьаьта ву тайнарча хьало уж ваьший тергайнгараи барта яхарах. Хьаьта лелче, хьаьхьашца уьтташ йола проблемаш хьаьстаьрашт лерг1аьхарашт ваьлла. Цунна а оагіоно раьза хиннаьн. Европера тіулаькашт лерг1аьхарашца. Цунна а тоьхьл процесс-ах хилар. Иа тіулаькіа даьхьа деза ерригача Европо пхьана берхаьте тіулаькашт лоладаеча боьлкъ, эхьхьера а, хьаьбелилгра даг-хьа я лоаш.

Декларацие тіа йоах, Советски Союзан Францеи барт ваьшаг1ахьийтар, цар шеайла пхьана тіулаькашт лелдаро ду тайнарча авоилненна пхьа хоадамболлаш йола даьхьа лаьа йиш хилар, Цар раьза хиннаьн бакъ-ду, шоаштта доагіача даьхьа, аьлча, инарал де Голль Москве варцеи бетаргаш болча советски кулгалошца цу хьалкхеьла до ваьлла беседашен чіоагіаьн. Йола дархіамера прогресс ухтіехьарча шеарашца хіаьнна хиннаьн хилар. Цу новкъа ваьхо баха раьза ба ув, ерригача европейски мехкашт шоаш лелдеча тіулаькашца кіеагікіеанна оаш юкъеза а гіерташ.

Кьуьйа - Малйбоален Азерча тіулаькашца хьежар. Бакъаьр, Индокитайски ахчайнен тіарча тіулаькашца Вьетнамера Бальаьн ваьлла ахчаьн хьаьгеи хьа тіа чіоагіаьн а хіаьта иштта лоллаьхарча паччахьалкхеий — Камбоджан Лаосен тіулаькашт тешшаме чіоагіа на хиларга вуташ а белла цу мехкара тіом бикъаьларо тіаьтіа дукхагіа сагот хайнан хилар.

Советски правительствен французски правительствах діаьхо а лерхі, машара тіулаькка кхеранне долча цу хьалаьта ніаьхардовнара алхха ше цай мара боаца ниьх минча бесса г1ийрта а хьы мехкаш Вьетнамера юкъе г1ерриеи тіа а доаьжиьна, 1954 шеарача Женевски соглашеней ларда тіа дош кьоастаделга хилар. Уж раьза ба ду наьхьаца діаьхо а информаци діа-хьа тела а шоаштта хетараш ваьшиг йийсе а.

Шиина а оагіоно йийцар тера діаьлаьнкара проблема. Хала а хеташ хьаьрхіар цар, маьлаве а цієнда тіаьхьожам лоаттабеш тера діаьдаькхара, наьхьа тіа доаьлара ваьлаьца барт ваьшіеьхьаьнна ца хилар. Оагіонана белгайбаьккхаьн аьдрин тера доаьмалгара машара тіулаькка тіатесаьа кіерам. Даьна дарцоаьнаш лаьрхіар, цу тайнара тера йоаьл доалаьхь долаш йолча державашца боьхьонца тера діадоаьккхилга Іалашце могарг долаш йола средташ юьшитта.

Шерра дийтар шиина а мехка юкъера экономически цхьана тіулаькхан доладеаца діаьхо прогресс а йолаш дегіаьхкувлара лешаш.

Цар хьаьхьайкхар экономически тіулаькхан дегіаьхувлар дуьхьа СССР-ан Францеен юкъера дуьхьа-ча хинна ях торгови соглашеен ший дерригача доьхьашца хьоьчаг1ьнь на торгови бувзаш соглашене тіа оттаьлча лерхіарий доаонеел а тіехдоаьхш шерлар дуьхьа ухоачашьера а шоай йохкий торонаш йолгаг дог тийша шоаш хиларг.

Оагіоний боьхьчча барт ваьшаг1ийтар шиина а мехка лаьхара вигаьлкіийтар кіаьлаш юкъе а болаш йола массара а болх бу советско - французски діаьшаг1ийна комисеи ваьшаг1ийнара хьаьхьсьа, юкъе аь йолаш йола торгови, экономически, Іилма - техническ соглашеенен ихоачашьера практически дешашца из хан-хиннаьха хьажарийоаьш.

Шиина а оагіоно чіоагіа уйла тіаьлийтар культура, Іилма, техника дьхьа обменаш яра, цу тайнарча обменашца хоттаьлаг1а тіулаькашца тіаьнна новкъостаг лерхілар а цу цхьан хьаьна шиина а оагіон хьаьшташтта уж пайдаьн хургілар а лоархіаьн.

Декларацие тіа белгалдоаькх, атомин енергех машара тіулаьккхаьта пайда эцара СССР-ан Францеен юкъе цхьана тіулаькашт лелдаьра доаонаштта чуьхьа дикаьна ренгуьта-тайна кхачар баьхьле беседашца йиш хилийтра хилар. Кхьча мехкашцарча тіулаькашт министраша нуьлгаш из-лаьх коемически аьре машара тіулаькхаштта Іомаьрен нарезаьрен дьхьке цхьана тіулаькхан делдаьра хьаькъьхьарча соглашен-на йолаьхьа иштта цхьана тіулаьккхаьн экономически дьхьке цхьана тіулаькхан лелдаьра хьаькъьхьарча соглашеена а. Советски правительствах французски правительствах боьхьа доаьхьлан бу Іилмин техникан дьхьке шин мехка обменаш цхьана даьхьа дуьхьа тіаьхьаьн а ваьхьаьлаьн йийсе. Хьаьшташтта йолча цу шин соглашене

Иштта лаьрхіар Советски Союзан Францеен юкъе консульски доиненн ю а цу тіулаькка эгтара гаьттарча тана переговорашт йолле а. Шоаштта юкъе діаьхо а хан-хиннаьха консульгаеш лелде лаьрхіар шиина а правительство.

Віаьш юкъера контакташ эгтара діаьхкіеча боарме чіоагіаьр діаьхо Советски Союзан Францеи решени йий хетар діа-ота аьдрин йийсе эгтіоаьнаш Нуьйкъ ваьсаьа найсеш лаьрхіаьнаш йийцаьр ваьлла пайда йийш хургіийлаш долча Кремлан Елисийски дворецеан юкъера дуьхьа лаьрча буьзаьнийн линя оттаг аьлна.

Инарала де Голля официальни визитаца Франце хьайкъор шийла печа говораш еш хиннаьн советски кулгалхой — Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный. Цар ва бархьа а оаьлаш хьаьтіайнар СССР Лаккехьарча Совета Президиумен Советски правительстван цІерах.

Инарал де Голль СССР-е вена визити ца визитаца дуьзаьлена аь бесеаьшш Советски Союза а Францеена а юкъера, советски лаьхьаьн французски лаьхьаьн юкъера барт-йийн тоьлара юкъе лоаца тешшаме доккха даьхьа да Іу тайнара, цунна чіоагіийр цинилизаце кхуьрч болаш йола хьаьхьа а дерригача прогресеен даьхьа пхьана тіулаькаш чаьхлаьа а дезаш йолча Европе юхаметтаоттаеш латта тешама уйла.

(ТАСС).

Грозненски швейно - производственни объединене керттерча фабрика йитьаг1ийча цеха коллектив я шера план хаьал хьаьхьа кхоачашьера социалистически лхь эгтара хьаьла діаьйоккъ. Докийий социалистически дехьаьраш тіа а ййца, уж толамца кхоачашдеу по. Хіаьмаи тегара ах шера план итт ди хаьал хьаьхьа кхоачашьий печа болкдоца. Планна совгіа тейна хіаьмаи пхи эзар сома маьха я.

Йьаьстіа дика хьаьхьарча Бедретьаьнна я Саматчева Евгениеен Тайсова Нинаеен кулгалеча участкай коллективан. Хіара сменах нормаш 108—110 процент кхоачашьеш цар. Пига иштта дика болх беш ба нн. Собко, Ужахова, кхьбаьрш.

Хіаьнз Сийлахь-йоккъчча Октабьскеи революце 49 шу эзаьна деннна сийленна наьхьа аьхара керла социалистически лехкарашт тіаьийнда цеха боьхлоца. Шера пІан цхьаьлаг1ча лехьбора кхачалехьа кхоачашьца дош леннаьн цар. Планал совгіа тега лерхі 10 эзар совгіа сома маьха хіаьмаи. Цун совгіа уж шера итт класс чаьхьаьнкъа бальнача лешархоеш 30 сага хіаьмаи тегара хоьвзаьн Іомаьр лерхі пан. Уж лехкарашт ледаьнца кхоачашдеш хіара денна ца бальца баьхьа аьтогаш а аьш. Хьаьрае пхьаькъагаьн да хіаьмаи тегарашт.

Суртта тіа: коммунистически къаьхьагена хьаьрикаьн М. Собко, Х. Ужахова, Е. Кистарова.

М. Мокеева суртти текстн.

СССР ФИНАНСАЙ МИНИСТЕРСТВЕ

СССР финансай Министерства, СССР Министрийн Госгозгара маьхьа я болаш, 1966 шера 1 июле деза арахец сберегательни кассашца йолча бахана наьхьа йоьхьа ца йолаш йола 1966 шерара 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заем. 1966 шерара 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заем арахецара условеш кіаллаьхьа кепа тох.

Хіана ухх сахьаьте лелаш йола, 20 шу хь а йийла 1947 шера арахийлча 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заема облигацеш, хьалха а санна, ворхіталлаш йола. 1966 шера 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заем арахецара условеш уж кіаллаьхьа кепа тох.

Хіана ухх сахьаьте лелаш йола, 20 шу хь а йийла 1947 шера арахийлча 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заема облигацеш, хьалха а санна, ворхіталлаш йола. 1966 шера 3 процента паччахьалкхен чура хьажамаш уха заем арахецара условеш

КПСС ЦК майски Пленума решенеш—вахаре!

ХИЙ ДЕХКАЧА ЛЬТТАЕХ ПАЙДА ЭЦ

Чоагіта рзьа хинка тіаийдар Нагторечия районна нъахьегамхо: ив лаатташ тоадеш дакъ ворд тайп-тайларча мероприяте бірчча комплекс чіоалаш йола КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленума решенеш.

Уж наха дійовнийтара белгталара организаторский политический болх баьб нохьаьнцарча партийни собранеш чакхъ-ьаьнай советский промышленни предприятейн ерринача партийни организаценнка. Цу собранеша дакъа лаьттар 658 коммунист нъхье а волаш вогча 1300 саго. Пренешка къамаьлан дъаьл 136 саго.

«Минеральный» ахача дуллаштурий совхозе хинчача хьайийнача партийни собране дийцар совхозна льаттанна «Молниеран ирах дела дош. Ц1 лела хьакъечха цинта тіаийначе соцамах, 1967 шера наччальхьаьн а-сон хьаа тиий а чотах сенсоборотташ нъхьедоалде а хий дехка лоцаде а ЛЕарХІай 745 гектар башка лаьттеч.

Комсаш лелаеча «Озернийн» «Нагтеречный» ахача а кіыча а совхозашка хиннача шоай собранешка коммунисташа предложеннеш тслар декъаьчча михаьна пече вуллашкна къовсам лоаттобар дуьхьа хіанзара хьун оасаш тоадеш а кердадарш дідогіаш а болх барг.

Собранешка пиитта белгалдаьхар аіанз кіезнга пайда эпаш лоаттча льаттанна комсаш дійовіаьнна ирг ца хилар.

Къьхьегаьнгоштн КПСС ЦК майски Пленума материалаш дійовнийтара лела хенаьл партгруппоргий цехий партийни организацийн секретарий курсеш семинараш а агитаторашца совещанеш а ьлй районе.

Хий дехкача льаттаьхьа пайда пиитта эц хьежаш кіезгіта анализ йінча, районна иорта боахамна спеціалисташа гуттаьлдар, ив болх лоттіа а дехкачо хий дехкара хьоачамбоаллаш йіна хилар дегга. 1965 шера механизацийн хьаннаьхьа дилдар хий «Шалинский», «Южный» ахача совхозашца. Ив баьхьан эпаш цар хьуьнкъан а хилар дідаьх: хіара гектара тіара муьх 17 пентнерн шекара свекла 234 центнерн.

Иррогаш а ий хийцаьх 3800 гектар льаттан да тха боахамашка, цхьаьгіаьнна гетьаьх льаттан а тіа хий дехкачо лаьттаьхьа, минеральни удобренеех пайда дикагіа эна.

Боахамий кулаьгіойн спеціалисташа цінкъинчгіа хьежа бьаьнаб хий дехкачо ненгіна. Маьдаг, солаш льаттаьх тіоадаьл чуйсийнийн дуллаш дела хий 2000 гектара тіа мара да диллачо-метте, уьх шера 3750 гектара тіа диллаш. Цун совгіе хіанз дикагіа а диллаш: Полинальникашка дика Іомалий хий дилдара вехнелоте, дика йоза парнв шоай участаьш, балхаш дикагіа ваштіехьа а дьаьх, иьхьтарра дідолаьннаш вегетационни хий дехка. Из тіа-на хий хіанаьле 1612 гектара тіа диллаш. Цхьаьбаьхьа, дарагіаьлчаьх кіоачча а баьхьа йіна эцаш. Хий дика диллар — из да кертерлар.

Уьх шера оаза тхоашта хьалхашка декхар оттаьлаь хий да дуллаш шекара свеклай, хьажийнай, гидуарий, хіанз сулаьтрай цхьаьхьа гектар ца йіна.

Шийла районна иорта боахама производственни управленеш нерттерна агроном-спеціалисташ ненгіна. Цунна ваьлаьнна ДДУ-45 яха доґіан хьисапе лиий латтаьхьа уьстаьвовкай новкъостаьлла ерринача районе хий диллараш 2673 гектар мара хилаьнаьр.

Йолаш йолча техникан балха оьсарле лакка йіалаш пайда эцаш, болх ца беш сеца латтаьш духха ца йолаш массе тайна баьхьанех.

Районна боахамашта гетгара чіоагіа эш хий дехка техника. Доґіан хьисапе хий дегга 10 уьстаьвовка, тіа аларе, кхы тіа а 600 гектар совгіа льаттаьна хий хіара хіусьар. Цо кхы тіа 20000 центнер хьуьжам совбоаьхьаргбар а районна боахамашта 111 эзар сом доход лургьар.

Районни партийни организацийн баьб болх — КПСС ЦК майски Пленумо хьахьаьнна оттаьлаь дехкарарш а КПСС ЦК-ан СССР Инженерий Совеген соцан а кіоачаьдара чакхбаккха бедача бокхача бьаьна хьоьжарна хьаьг мара ца.

КПСС ЦК майски Пленумн решенеш кіоачаьшьеча районна боахаматта дехкка новкъостаьл ье йіна и шефство лелаеча «Горснефта» НПУ промышленни предприятей. Шефство лелаеча предприятеца совхозашца дикан новкъостаьл даьд боахамашка йіаьнаьш йіаьнаьш. Цунна дагаьдагіаьр соцан ранна хьоьжарна дарийса кіоачаьдара, хьаьнна дынех тешаршца хьаьстта а гоамал йолаш долга хьоьхаьгар.

— КъорІа а сийлаьхьоькхача пайхамара вахар а ца довзача саго мара аіа йіаш ший, — аьгіаьнна Ибрахим: — Муьхьмада сатохаш хьунга хьийжаьд. Из дегий хиннь діадахарех дувцаьдарех иіхаьнне ахар?

...Мухьмадана Макхарг Маьдана баьхьа ца йіхьа барашта юкъе эттара чіоагіаьгіа цунна мутіаьхьа барех йола Ансар ахаш цін йола иьзар саг дьхьлхаіга кердаста хинна. Из дами пайхамара чапур хинна, цунах бусалбе цьаьхьа эттара хьалхагіаьрча община сий дела нахах вола цаі хиннаь, тіаийнйзза чіоагіа керда ды хьал а хьоабаш лорабеш хинна. Массеех ший дьаьнах, тіаккха из саг волча баьхьаб кердаста ды лелабу-ьаьн ахчіна кьонгаш.

Маьдане кагий нах гуччаьхь, наха юкъе шоай кердаста дьаьна гіулаьхкаш долга діаьхо а лелаеш хиннаь, из іламанна община ранна хиннаьш. Тіаккха дас-тур баьб ший кьонгашка бусалбе ий дилдийра, цуо ліьхьагіа на ьхьоачаьнна а воаьвеннаьш. Іламна а кьонгаш шоаш ахар тіара боаллаш а хиннабан, кердаста ды ціта туганн а хиннабан. Шоаш кьуьзар лаьта Мухьмад волча вахар ца ьхьокхе а. Дас діадийнад ший кьонгашта ше рауза ца хилар, іламна Мухьмадага дехар а даьд, кьемат-пийнаьш ший дезалах пайш ялсмалеп морзо ьаьнш вожаш жожаьгіаьнна Іламан уьмаьнна ца хилийтар; дехаш. Цунна жоп цун Мухьмада КъорІа тіара ер стихаш йийнай: «Нийагіа, Іламна дайташ цаі дынаьхь...» (2:253), «Ха—хьаьл ды ба, Іламна са а — сай ды баІ» (109:6)...

— Мичаг ухъаза моастагіаш іхьаьхьедаргн гоамал йолаш хиннаьр? — іламн эуьш дола кьонача молла бІаргаш кіорденнй согалха хьежар, аз «цитаташца бу тіоме» болабергіа-е болабергіа; цу гіулаьхьа кіоачаьн хиллаш дика КъорІа воаьвеннай-хьоґі соца ха а ґертаьн. КъорІа тіе-е кхаьчу дынех тешаршн ловш хиларх хьаьхьехьарча хіара цитатанна нийсса іхьадгіаьнарх иттаьн цитаташ ма дий.

— Хьона хьаьтт дале, Ибрахім, — аьлар из сайца хьамаьш деш ваьлгіаьчча. — Іхьа йіалла а воалхаш доаца хинна хіама дунцаргдар за хьона. Из дунцаш доца лына сийлахьара іламе сацца кьоабадаьр. Іа тіа ца эцаьн мет, цхьаьбаьхьа, боккъаьла а кіиннь хіама аз хьаьм из. Соца сайна біарга а гуш хинна да аз хьона дуьзргіоца дерриг а.

Институтгерча са таргтаргіа дєттаґіеі йолча цхьаьнне ше каннкулех цІаьвахча шоайцца віашаґіихийтта шоай гаргарча нахага а даьга-наьнага а діаььнна шийна цьха Іоґі доуха еаеннйлга а хастта ше из йоалаергіоіга а.

— Ши фуй пун? — ідьтгад хьа-ноцас.

Петтера іхіоаннеш дерриг а. Цунах ца йоаьхуьш цхьаькка а бІеха цін йисаеш, ца оалаш во хіама дисаеш. Из бІехьеш хиннай, во мелдар ле дагахсоабаргьгьй цунах. Шийна духха сацца йийнй сий да доаьлйга ваннаьна, са доттаґіучуьнг, ший а ма ялла, ьаьна іуьрнга ваннаьн. Хіаьта іоаьвіта, тіаккха а бІарга ца йийнйе сагах йийтта сий йоаца хабаьаьн ший гаргарча нахга дунцаьнга фуд, аьлна, эгіаз а вала тохаьвеннаьна цунна кхы а хоадамболлашгіа доца жоп денна, кіоачаьн тіарх а валаьнга воача цун іуьлаьх дар боккъаґіеча аьіча е ца аьлча мегаргіар къестаде, аьлна. Тіаккха. Іуьха ца йоаьккъаш, йинт а ца хулаш, лаьуьгіаьн ваьгіаьча ца доттаґіуьн дас, техача санна ура а йійкхъа ше діаьодаш. «Бусалба йоаьдар тіаккха а хургьгьі са йоІ», аьлча, — тіаккха іоьхера а дерриг хотаьлаьд цо.

Са доттаґічоа ха-м хоьаш хиннаь ший да а дуьхьа кхьгаьна гаргара нах а дьаьх ченнаьр болга. Уж, дьаьх тешача хіарнегаргіа КъорІа діаьтаьш маьнлара, лаьмзаьш леп а. Іхьаьха ца іоьш а, мархаш іхоабаш а бар. Цхьаьбаьхьа, хіеттаьца цунна хийтіаьгар уж Алдахіах тешнлга, цхьаьа беламеи хіламанна на аннаьш даде а, сага баьца новкъа доаца діадехьа дьна гіулаьхкаш лелаеліга марга мичаг, аьнна. Тіаккха цІаьхьа цо ихетаьлаьдар хьетаьн боа чіоагіа Алдахіах тешаш хиларе саг ахерра хьаьжий дуьх хьалхашка уллашсъь а моаьла валаьнга ца йоаьдаьр КъорІа діаьтаьш маьнлара, лаьмзаьш леп а. Іхьаьха ца іоьш а, мархаш іхоабаш а бар. Цхьаьбаьхьа, хіеттаьца дуьна бусалбаьбаьрш шоаьш дьнах ца тешарш шоаьш бо-лаш декъаьш доігіа. Бусалба доаца цун нуьсал дьнах тешаш болча цун гаргарча наха, хьаьжий дуьхьа чіегіилг а санна, «хета я а йоаґіаьн», дегаза эет.

Цунна мишта дицдаьл йіш яр, дьнах тешарий нтташ лоаґіа ноаьлаьлаш чуйийкка уйла біеха кереста іхоачаьн саг а ваьц, біиж а да ахаш хиларх (цинта рьаьа воаьшан кулг лостаьр Ибрахіма). КъорІа хіара хьарах сийрда-сийлаьха дерхіаьча цун дас-ванас шоай зеаьла-ьаьхь чуйта йіаш йий «кераста», хьмьоттеі из хьажа юкъе сеаьжий дагіаьш аде?..

Тіаккха са доттаґіа іоьхаьвагр. Саг йоаьдаґіа ше дешаш ваьґіаьча городе дир цо, хіаьта цинга цун гаргарча нахах цхьаьнна саг а хиланнар. Тіаккха бер а хилар цар. Иах баха а баьшш за діаьх, шиірарх хаьахетаьрш лаьґіаьу. Хіаьта хіама са доттаґіийн дас-ванас шоай йийнй віі ваьгіаьнна ца йоаьдаьр дезаш доґіаьнна а ахчіьаьйр цунна. Цхьаьбаьхьа, бисна тайна-м баьц. Боккъаґіча наьа эттара дуьхьаґіа тіаґіа еш дар — кіаьнк ювашца ца ваьхаш хиларх цунах шоашка дика бусалба саг ве йіаш ца хиларх да (шоай йийнй хьаьхьеьь а из шоашка дуьдеча санна дешаш);

— Хьай дегардар аьлаьхь, Ибрахім, — хьаьтар аз сайца кьамаьл деш ваґіаьчигг, — из сел безаме доаца ґіулаьх хьовдаьдь ца-ьана баьхь хиннаьйй, ийнсеіга дьаьча, дар лелаьдар КъорІа ахар хиннаь е ца ахар хиннаь? Ах ювцаьн-м форма ца; ящдарашн боаьмашн де мегарг на хиларо-м ше да. Іхьаьта ше мабарра болча чуьодаьлгга дилдаьга? Фуд къорІа іхьехар?

Цхьаьбаьхьа, Ибрахіма маьдарра доца жоп даланзар. Духьхьаьхьар жоп далара меттеі этнографе кіоачаьшка ґіулаьх чуьилар, тіадиде ниьвх лаьца, кьамаьл йоаллача оамалех лаьца, ґіаьхха хала йолча бота баьшлаьнех лаьца, іомаьчча самалеіх хьаьхьа дена йолаш хьайоґіаьна оамалехх лаьца дурца воаьвеллар. Маьдарра аьлча, цхьа кор ґіортоаґіа йоаґіаьн цо дийцаьрш. Из дерриг а ишттаьм да, дувцаьнгар нахаьнна ґіулаьхкаш йіш яц сагага.

КъорІа йоаьх дерриг ший ґіаьна тіа ґіоллаьна йіаьна діа а ваьгіаьнна а Іламе ихьедгаргоаьца чиі санна да «дынах ца тешачун» ваьгіаьр. Дынах тешаш боаґіарий «...шоаш іалашдьхьех цхьаьнна а хіама хаьа дан» (14:21).

Хьаьча пригча тіа дувц, «дынах да тешачо» дешдар кіесалене дуьхьалгъуьтта харц суур морг де, хьаьн. Иинтьта чаьра ког на боаккъаш, ассалене ґіоллаьа водачх хьогвеннаьча саг гаьнна хьаьлашкаьа ваьн хий біаргагу. Цхьаьбаьхьа, гаргаґіа діаґіаьнаьча пучне «біаргагу ца — цхьаьнна а хіама доґіаьнна, хіаьта шийтара бинна бекъам діаьеха Аллахі а хоаргоаґіа цунна ше волчо» (24:39).

Сийрда-сийлаьхьа книжка хьалдиьза да «дынах ца тешаршта» ґіаьуттаьгу эґіаьлоцшара ихерамаш. Бусалба саго дагахьаьда деш «Аллахіа царна футтаре еґіиллар» (2:14), «цар дегашка дазар хилар» (2:9), уж «къора, меттеі, біаргаш дайна» (2:17) болта, «шоаш цін а лотаьн, гонахх меллар цо ешрдаьхьаьчча, Аллахіа цар сеттаьн діа а йіхьаьн, бадьгна бетта-тха тарра, пудтьъ хіама біарга ца гуш уж болта» (2:16), «Аллахіа цар лела ґіа, цар лергашта хіама дазара мухьар тоіаьлаьгіа, хіаьта цар біаргеннота дуьхьал пордув оттаьлгіа» (2:6), и. тх. д.

Бусалба боаьарий хьаьхьехьардар дувцаьн, КъорІа йоаьх уж хьаґіоаьх бинна йола адам гоаьна дола лаьх ба: «Нагахьа сан на иоаьх дикалар хьоьхалойн, цо царна хьалехтар ду: нагахьа санна шоаьа водар хуьле, уж шуна тіаьбоьх» (3:116). КъорІа баьхьу «дынах на тешарш», водарш доахкаьшар дика, дарш доаьхьа водчоч Аллахіа кьоастаьвгроьлаьш, жожаґіаьта гулберґолга» (8:37, 38).

Цхьаьбаьхьа, дынах тешашвелчоа КъорІа ґіаґіаґіртта Іомадешдар берриг «дынах да тешарш» дуьхьала гоамен ца бесаьнн хуьга хинна а Іаґі. Цо тіаьхьех Аллахіа цін хестаг ца тутгача берриґіешта а ХІаранна а дуьхьа тера бе а доаллаш хьинаре кіоачаьн лоаттабе.

«Іхьаьта ше ґіиллаьна барашн хьайх кхийтача, тіаккха — тур лиина фоаьрхх; Іхьаьта Іалашдьхье локкха таІазар дича, чіоагіа-е барґаллаш» (47:4). Из етих ужх тайпара йоаьшх дьна цхьаьн книжка тіа: «Дынах ца тешар ве бадьаьн ийсдеелча ин вуьлга ґіаьнка а тіоалаьлаьгіа дезаш дынех тешачо. Ваьй сендуьхьа къерда еза дынах да тешачо чіоа бесаьштеі тіаьна ца ґіаьнна. Уж яьшшаґіехет ах конгьа. Из цхьаьгіо хуьга аттача лаккхар дуьхьа ца барта болх. Хіаьнарча хано діаьеха ґіаьрлургбоаьш дь эргабаьнкар лоаьча бусалба дьн ийсаьнна дерех лоаьча цьхьан лаьхьо шерра пропагандаьа о хьаьха дагаьна мара бене а ваьгіаьна хиле йиш йолаш хиларх. Нагахьа санна хье чура ґіиле неламаьна йоаьш наьс, хабарх кхьметтеі дьлла а дьна ихьехьаьш дерашта а дуьхьалгъуьтта йиш я хьа — хіаьта а бусалба ца хьо.

Сахтуьш хинна а са ца ихуьш хинна а ший эоьх йоаьш хиларр могийтаьш хьаьа а кхоабаьш, ту теоре авторашта, гучоах, дика дагадоаґіа ер кица: «Мариґг хьеленаьр — дерриґа оаьлхазаьрнг іаьлаьк хиларх». Хіаьта из теоре эґіаьра хьаьлаґіа а национальнистичеьа хьаьк ківийтача наьа лаьрхіа а я.

Ташкенте сий цхьа хьаьна, инженер воча, хьаьлар ьаьчча, е ьаьлаьх а е шийтіаьх а теоаьа ваьґіаьнна, ший, хіаьта е ньхьа цінгіа бусалба. Из ґіулаьх ьаьх берриґгаьн а дынах тешаш да ьаьна ший-вьоа е ца йоаґіаьн хиларн-м хьеталеп да. Іхьехарх, цо, инженер, кьмметеі лектор-атеист а (ц1 тайпара моттиг а ийсьеначіа) ийлаьнг е цінгіа ихийна молла волча хуийташ — дар ув ьаьлар, ьаьн логмаьс тешаш хиларр баьх де йиш ший чаьл. Уьхьна нонагіа а хулаш дар фуд аьлча, ца да ув хьаьх баьхьа, ньх ихетаьн боаьшн бьлеп хинача ґіаьнна ца хиларр, уж «боккъийна нахх боьхьн да бе» ґіоґіиґіа. Цхьаьбаьхьа, ньх ихетаьн боаьшн бьлеп хинача ьамалахьх хьаьхинача хіамина, хьаьхьала а хьаьхьий ьаьхарр опыта а дуьхьала дочча хіамина машар хиле йиш йий таьхн?

Цунна мишар хиле йиш яц!

(1966 шера ший бетта эрадьнийча, № 5 йолча «Іилмен дьн» яха журнала тіара).

СВЕРДЛОВСК. Горня машинашца. Іилма-тохкама института конструкторан проект а оттаьлхьаьй ьаьрачен кіезнга лостаьн болчеи ґіоллаьа лелаґіийна ґіа Іо а хайна, хьмаьрша оттаьдаь ший дий а денна, сиьдаь къамаьлан деш даґіаьр тхо. Тхо ахарш да сон дийца ьаьлна къона молла, маьжигга нмам вола са фусаьмдан. Цун цін Ибрахім хилар лоархіаьрда ваьй.

Тіоай-хур ду оаьа віаьшлаьхьоґгаьгіоенаьш віаьшдуьхьала дола тхоашта хетарш хьоьхуьча ца де ґіертаьн, Іхьаьта а тха ґіоллаьгіа ґіоґіиґіа ґіоґіиґіа ґіоґіиґіа. Іхьаьта ґіоґіиґіа ґіоґіиґіа ґіоґіиґіа

НИКЪ ИРАЗ ДОЛАШ ХИЛБА ШУН!

ЧАКХЛЬНИД 1965 — 1966 дешара шу. 1—7-ча классашкара дешархой хІаза салоІаш, нуза чІоагІлуш, мальхах боагаш, лувчаш, похудашка, аскерчина ухаш, бальчиІай гербареш, коллекцеш гулъеш ба. Цхьаьхьаьда, барХІаагІга классашкара бараш, экзаменаш дІаеина а баьнна, барХІ шера образованиш шоаш Іинстеннхкар деллаь бьаьнаб, «лукхха бараш шоай школадара» шоай хьехархочарна кІаьнаьрчаш, тІаьхьа а, дагалъа сатийна боагаш, сахьхьаьлеш ба уж: ледна мичча гІоргІа?

Моттигаш шортта я, наькъаш лукха да. Эггара дІаьнІаьгІа ба 9-ча классе деша лаьхар, 10 класс чаьх а йьлеьх, юкъера образований эшар, кІеІаьнІ кхы а лоькхалгІа хилар, энанеш, опыт дилхагІа Іомар, цул тІехьаьгІа, боьхьонца бІубенна а долаш, ваьхар чу баьхар.

Из деш за БарХІаагІга классаш йитенЬьлаца 12100 берах ийе эзар бер. Вежаш тІаьхьа? Вехьа эдеиеца берий безам хиннаб профессионально - технически училищашка деша даха — уш эзар соврІа саг ва; 2000 гаргІа саго заявленеш еннай техникуо машкен юкъера специальни ца шара заявленешен деша бахи аьнна, 400 гаргІа долча бера бе ламе хиннаб балха а баьа, болт бечен юртарчен кагийчой сайрийнарча школашка дІаьхо еина. Алхха цхьан профессионально-техникеи училищашка дІаьчуна йиш я уьш шера 6500 саг массе тайнара профессеи Іемаерийнаьн (товарраш, слесарраш, электромеханикаш, кулинарраш, швеяш, виноградарраш, юрта боахамера механизаторраш, электрикаш, монтажникаш, гІишлошерраш, кхьбарраш).

2 эзар соврІа саг дІачуьнарг ца техникумашкеи специальни юкъера заявленешкеи.

1966 — 1967 дешара шера барХІ шера йолча 31 школах юкъера школан а еш, просвещение Министерстве керда хьаелл йоькха юкъера кхо школа. Уж хургьна гор. Грозне, Урус-Мартане Грозненски юрта районе ІаІаране ту 964 моттиг а йолаш.

Кхуьш боагІаьча кІонача тІе-тхьен кІаьд иа луш йоаьхо ю Коммунистически прим Советски правительствен. ХІаьта лецьабуна, шоай еча йоаьхонна моп а луш, хиначІа деш, шоай ваьг кхонача тайнара обществена пайдаьнера кхьхьаьг.

Масала, хІаьна дІаІаьха 1965—1966 дешара шу дикагІа чакхаьлькхар бераш. шоллагІчу шера чубисарашкеи кІеІаьнІгІа хилар, ухагІа хилар отличникаш, дикеи тІехІиеш ешарраш. БарХІ шера техника программа шоаш кхьаьста тика кхетаьлъ хилар хьаьхьаьгар Ньасарен районе СурхотІарчча юкъера школа, Ньасарен-Вокзалерча барХІ шера школа, Безанарча юкъера школа, № 8 йолча Шаьлаьрча юкъера школа, № 4 йолча барХІ шера дешара школа, гор. Грознерча № № 3, 2, 7, 5 йолча а кхьча а школай дешархоха.

Цхьаьнакъа, вай республика школашка дешара шу ІаьнІ а бокъонца чакхдаьна даьлиаьдан. 9-ча классашкара дешархой производственни практике, колхозийн совхозийн кхаьнца, промышленни предприятеьна балхан деш, школан, дешара-гойтара пособеш тоаеш ба. Хіаьта иттаьлгІачеи цхьаьтаьлгІачеи классашкара дешархой хІаьнза шоай тІехьаьра паччаьхьаьнгІачеи экзаменаш дІаеина баьнна. Хіаьна царна аггара кертердар — профессеи хьажар. Дукха уйла е а боккхаьгІа болча новъ-коастаьшца дагаоьла а деза профессеи хоржача хана ІаІаьт ца довзара, ницка. ший деге кхьаьбалбеш бола вахара ницкъ харжа'ра.

Наькъаш шортта да шоана, шоаьнаьгІ ца ІаІаьнна. Вай республика вуьзна уьш шера 1-ча курсашка дІачуьнарг 1500 гаргІа саг, ши эзар соврІа саг дІачуьнарг юкъера спецификаьна дешара заведенеша, дукхаьна берий технически училищашка деша даха йиш я. 200 соврІа саг бераьа дІаІаьнгІа «Грознефта» объединене, 260 саг — «Грознефтехимзаводы» ахача объединене, 60 саг — Ньасарен Вокзалерча «Электроинструмент» ахача заводо. Шоай мугІаьрашта юкъе дукхха кагирчой баьхьаьра хьежаш ба юрта боахама болхой.

Шоолаш ньаьа баьнна вай сий долча кагирчоша аьла дог доаІа ниКъ ирз ирз долаш а берзате а тІаьба шун, кагий наьн механрийн!

П. СНОРОДУМОВА,
Нохч-ГІалгІай АССР просвещение министра заместитель.

ВЕЖАРИЙ МЕХХАШКАРА ХОАМАШ

«ЗЛЬ МАТЕ» ЯХА ПЛОТИНА

Ориенте яхача провинце хьаьхьаьгІ «Эль мате» яха плотина. 15 квадратни километр лаьтта дІаІоаьнгаргІа цун кхьаьна хиначІа. 1968 шера хьалдаьдаккха лерхІ ка, бекъда, ну хаьнле а юртобохьаьн дегІаІоьхьаьра ІоькІа берзат заргІа цунах. Хий дІаХьаргІдоа кхаьла хаьр доаькхьаьн латташе а хІаьнарчоа цунна гонаьла дадача боахамий кхаьшка дІаХьийг Контрамастре яха хий.

Планах шекара тростник дІаийнаьна 2700 кабельерий (1 кабельерий — 13,4 га) хулача лаьттана хий лурца плотина. Цу тІа хьаьлергІа гидроэлектростанция а.

«Эль мате» — хІаьнаьца Кубе мел хиннача гидроэлектрийн гІирсех аггара толаьаргІа бар ба. Цун проект кийчьеш шин шера кхьаьхьатаг гидроесурсий Къаман института специалистий группа. Из бокхха гІирс хьаьбеча кулгалдеш ба кубинский инженераш Роберто Кабальеро, Рауль Лена, консультант ва советски инженер Закаблук Василий.

Мануэль БУЭНДИА,
Кубински журналист.
Гавана.

ОРСОЯ АДРЕС ХУВЦАЛАГ

БУХАРЕСТ. (АПН-Аджерпресс). Дунай ехача хи тІарча Орсоя яха ча кхьаьгІаьрча румынски юрто кастта ший адрес хувцарг.а. Город кІычкаьх дІаІьхьара баьхьан ца Дунай ехача ин тІа Аьшка ваьІаргІ ондаьа моттиг гидроэлектростанци хьаьле 'лерхІар, из ю Румынен Югославеи специалисташа.

Румынски архитектораша отталъча проектах керда. Орсоя хІаьнарча город хургьа, хина кІаІ доХийтаргІдеш цун кхьаьн исторически памятникаш. 1970 шу, хьаьІаьхочаш итт эзар гаргІа саг а вахан город хургьа из.

ЕВРОПЕ ЙОНКХГІА ЙОЛА ТЭЦ

БЕРДИН. (АПН корр). Германски Демократически республике Котбуса ГІаьла йоаьшца уллача Боксберг яхача моттиг Центральни Европе аггара йоккхгІа йола тепловой электростанция хьаьЬе йолаьй. Цун низ — 3 миллион киловт ба. Лобенау. Вехьа. Траттендорф яхача республике йоккхгІчарех йолча кхаь хьаьстрестанцел дукхагІа энергии лурьа коттбусски вампала.

Керда ТЭЦ-а эшача кертерча оборудованех лоькхгІа дола даьхьа Советски Союз лургда.

«МИНСК-22» ЮРТБОАХАМА ГІУЛАНХАШ ДЕШ Я

ПРАГА. (АПН - Прагапресс). Пражски Іилма - тохкама юртбоахама институте болх бе йолаьлийтай «Минск-22» яха устройстаца кийчьеш йола вычислительни центр. Лоащца хІа юртбоахама производствана планировани е а кхьлола финансови гІулаьхкаш хьоачаьца а торе хулийт цо.

Цу центра новкъьастаца чехословацки экономистаца дилагІа пайда а боаьлаш доаькъар дІаІуьйтІгІа вІашТІехьаьккхад. 360 боккхча боахаме из юкъе а йиІхьа дикка лаьхьаьй гар экономически эффективность.

АГРЕССЕНА ДУХЬАЛА БА НИГЕРИЙЦАШ

Лагос. (АН-а соб корр.). США-ца Вьетнаме лелаеча агрессена тІехьаьгІчеа тІоагІа рьаьа боаьшца ба нигерийцаш.

— Нагахьа санна хьалгаІа американски агрессораца Вьетнаме леладу бІеха гІулаьхкан /бІаргІогу да лоьш дІаьхьа кхо хиннабале, аьлар шун корреспондентага «Эдиаис» ехача газета редактора Нзи Инеагвос, — тахан тхо на, берригача нигерийцаш дика хов американцашца цу мехка бехьаьна болх хьаьший бола. ТІа мехка хьаьна нахе тІоагІа Іетькъал Къулбелъеш Вьетнаме леладеча американски агрессена рьаьа боаьчча будистана шоаш боагабу, яхаш ду хоамаш.

Нигере бахана хьаьчча мехкашкара бахьаьчча цьаьлоьчарна дегаьлаьнан из гІулаьх. Ер да цох дола цхьа масала.

Хьаьн деношка Вьетнаме лаььхьаьш сурт кепатехьаьр «Дейли сиейтч» ехача моттигерча газета тІа. Нарех цхьаьне гІа я американцашна йоІаьш шоьлах, воккхаьн ца—караволаьлаьчча вьетнамца ниеьеш Іаьрий Республикан. Дикаьрзан ехача атагІаьра Кубатийь яха юрта гобаьккха яь тІехьоалелургвоца тІо-зарг а йолаш йолча кхьаьнарча замала. тьаьрча рыцарски замока тара я Лоаьлахарча племета чухьелхаш деча довнех, шоай мохк баьнна нхарий — турский отрядех царна тІехьаьнна лечьеча бийлаб цІа баьхарий. Чура довнаш де лаьрхІа ньаьча кьоргаьшца тара дола лаьхха дегІа хорша я. доаьлаш долча тІех даьъа цІенодна хІаьнза дуьхьа ца йоаьщаш а тІехьа паччаьха салташа дечча нийеьеи боьхарахи кІаІьарбаьлаб ципта баьшбаьраш. Налоговаш ца. техха тІехьайийнна юрташ йолха оттабаьча/ бІухошка дІатийнна кмаьий указах.

И. Бедняк сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАКАР. Уьх тайнара хул сенегальски городашка — баха дуьхьагІа бола кхаьлах. Біаррчача дийнаьха буьхьаТІехьашка доалл бер. Кулгаш мукъа хилийтар дуьхьа кхаьлсга корта тІа латт Хіемаш. Хіаьта бага йоаьлар... сигарета яц. Из я —«фи-фа» цхьаь арфинаьсн кІотаррзх ньаьхкача. сенегальцашца массаза я Іувшаш багийоалаеча тьковрон.га юхьаг. Из лелаю цхьаь хаьнна яхо ГІулаьх кхоачаьцца: чергаьнга хьеьхача пастаьа, шоткаьна, чергаш цІенаьрга меттел.

'С. Кулика сурт.
ТАСС фотохроника.

Вьетнамд Демократиечи Республика. Ф-105 яха американски реактивни самолет чуййта Сланг Донг (Совна провинци) ахача юртарча хдлаьъа милицие отрада бІу хой.

ВИА—ТАСС сурт.

ЭФИОПЕ КЕРДА ЗАВОД

Адис-Абеба. (АПН). - Эфиопе Шеча форда тІарча Ассабе ахача цхьан порте хьаьлъеш латта мехдаьлтта цІенцу завод Вистеьла маСечи бутт мара бисабан. Уьх тІехьхарча шерашка Ассабе дегІаІоьлаьра дукха балхан дьаьл. Мехидаьлта цІенцу завод хьаьлъе йоьаьелча ден» лакхбеннаб нортен городен лоарХІам. Цу совгІа берригача мехка а бокхха лоарХІам болаш я из завод. ХІаначІа йІга промышленность мара ца хиннаьча Эфиопе эггара хьалхара сечаьна индустре предприяти хургьа. Ассабски завод хьаьлъеча лакъа лоцаш ба советски специалисташ. Советски Союз ешнаьча кредитий чотах хьаьлъеш я из.

«Эфиопиан геральд» ахача правительственни газеТ хьаьлъеча ца йоаьцаш белгалбаьккхар из санна йола предприятен хьаьлъарх шоаьшта хьаьолала пайда. «Цу тІаьнарча проектий бокхха лоарХІам кхьаьта хьаьхьаьс ассабски мехдаьлтта чаккхдоахача завода. Советски Союз новкъьостаца хьаьлъеча цу предприяте хІара шера 10 миллион эфиопски доллар кхоьеш бокхха американцашца. Бакъда, ши ди а дилаелкъа цу суртаьта «цхьаьлда дипломатически гІоаьрашца рьаьа хиннаьлаш», аьнна заявлени из гаьта тІа фалаьна.

Цхьаьда «Іодрашца» Вьетнамах дола бакъдар нигерийцех лечььаде ГІерте а цох хІама хургьаш.

«Уьст Африкен пайлот» ахача газета тІа «газетешарий хаттаранна жоп ду хьа массаьара отдел лелаеш ва цІи лелаеш хоа нигерийски журналист Мокиуто Окойе. ДукхагІча дьаьхье Къулбелъеш Мелбоьлаеш Аьерча гІулаьхкеш лаььа дувца лелаеш хул из. Уьх лелоьнна цхьаь саго хьаьтлар цунга Америка санна ниа болча мехка дуьхьа мишта лоаттаьлу Вьетнам аьнна.

Мокиуто Окойе яьду вьетнамашта американцашца Іаьлъмате ГІоагІа гоана хиларах, социализма ислина дог уроаттадь ший кортамукъаьлеп парГІатон бахьаьнде кхуьрса хьаьлъ цхьаьнна а гергаьца эшалург ца хиларах.

Е. КОРОЬШУНОВ.

ГЭС ХОЛЛ: из СЪЕЗД ИСТОРИЧЕСКИ Я

Нью-Йорк. (АПН соб корр.). XVIII съезда болх дика чакхдаьдарца дувзаьлена США Компартеи генеральни секретара Гэс Холла АПН-а собственни корреспондента-ца кхамаьл деш ьаьлар:

— Из съезд исторически я. Цкъаьлле, 1959 шера дена эггара ницка хиннаьлъ. Гуччаьлъча политически арена тІа йьаьнай хІаьна парти.

— ШоьаьгІаьле, съезде массанна а ховш партийни кулгалчой кержаб. Из хьаьхьаьГа де йиш йолаш дацаьр.

— КхоьаьгІаьле, американски империализмана; Вьетнамерча тІеьма дуьхьала лоаттабе безаче а, хІаьта граждански бокъонашн американски кхьаьгамхой экономически Іалаьцбаран, тІехьа доаттабе безаче а, къонсаьлий программа оттаьлй.

Цу съезде дикка лаьхьерг.а шерте политически хьинар, Іаьца ца аьчча, ишта я ну съезда кертера итогаш.

«Вьетнаме США-с лелаю политика йІалла хьаьл ма лаца!» «Саьнийта Вьетнамера тІом!, «Вьетнам вьетнамашта» — уж санна долча лоаьуганца Франкфурте-Майна тІа (ФРГ) дукха ха йоаьнаш студентий демонстрации хилар. Цунца чакхъьнЬар Вьетнамерча тІема дуьхьалара» студенТически конгресс.

СССР ДОСААФ АВТОМОТОЛОТЕРЕЯ

1 июлера дена доладелнах СССР ДОСААФ автомотолотерейе билеташ. Дуккхача наьха шоай лоІаМерча патриотически оборонни общестра чакхйоьккхаьр тІеьо хьаьчарча тІехьаьгІа аггара хьаьлъара лотерея я из. Цунна юкъе дуккха я тайп-тайпара йола хІаьнарча хаьара автомототехника. Йиштта, хьаж госсарга «Белга», «Москвич-408», «Запорожец» ахача 4030 автомобиля, вий Лада-жигІа еш йолча пхе-ялтар ца 9600 мотоцикла (палех 3840 колясках йолаш я), 3360 мотороллера. 9120 мопедаш мотонелосипедаш. Терхаьдлуьш за 1941 шера Оснавиахима чакхъьккхаьгІа тІехьаьрча 15-на лоредеп хьаж госсагІ ньаьа 102 легкой автомашинин 100 мотоциклин мара-хиина ца хилар.

1966 шера лотерея арахец дерриг а 48 миллион сома билеташ а долаш, хІаьта ирзаьра билеташ дола наха кхажамаш лаьхка доаькхьаргІар 24 миллион сом а хургда.

Кхаж бена лотерейни билет долчеа вий хьаьш дале кхажа ньаькхча машина мехтел ахча дІаьнца йиш я.

ДОСААФ автомотолотерееи хулца ахча ГІоргІа мехкара оборонни массови болх дІаІоь тоьбаргІа, кагирхошца юкъера спорта тІемаьтехнически тайпан дегІаьккхуьларгІа, Іомаьлара а спортинна а ГІоргІаш хьаьлдарг, ДОСААФ органи' заацей материально-технически базе толшиагІа хулийташ тоьаьргІа.

Билета мах 1 сом. Кхаж госсарга 1966 шера декабре.

Автомотолотерее лотерейни билеташ оца йиш я предприяте, гІишлоший, учреждеией, совхозий, колхозий, лешара заведеней ДОСААФ-а юхьхьаьнгаьрча организацией общественни распространителашца. (ТАСС).

50 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

Старогроженски бурув лелаеча конторе хьаьлъа латтачарех цаІ я низ. Борнев Ширвани керте латтаьбригада. Уьх шерара бурув тохара ялаьнн кхоачаьнъ бала ю. Цу бригада бурувдетарашца. Бурув тохилгІа сиздарах, электроэнерги, реагенташ, остаьн кхом бен ІаьхІийтарах, бригада коллективе кходьаьл 50 эзар сом. Цунна ньоьнъ бетта тІехьаьгІ барХІ дийнаьха кходьаьл цар 19 эзар сом.

Социалистически яьхе аьннача сменашта юкъе хьаьла лаьт нов. Дохшукаев Абу керте латта коллектив. Дика хьаьхьаьг коммунист нов. Пашнов Георгий керте латтаьча смена бурудетарашца а.

А. ТИЩЕНКО.

ПРИГОВОР ЧАКХДАЬККХАД

Хациев Бибота Іанарбика, менна а волаш, Сунженски районе гражданин Махарин Ширвани вийнавар.

Хьаьха дІаІаьчча хана цкъа яь ца Іеш суз ях вар Хациев, цо къаьстта а чІоагІа кхеранг дола паччаьхьаьхен хуламаш дарах.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхеьгарча суда приговорах Хациева топаш тоха суз ьар. Из приговор чакхдаьккхад а чІоагІа кхеранг дола паччаьхьаьхен хуламаш дарах.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхеьгарча суда приговорах Хациева топаш тоха суз ьар. Из приговор чакхдаьккхад

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» ТЕМАТИЧЕСКИ НОМЕР

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргІана йола шолхара номер (№№ 13—14, июль) хетаьлй республикерча Іилма - атеистически балха ленинград.

Парте обкома пропагандан агитацен отдела заведуюче В. Синярина «Идеологически балха лоарХІамеГІа дола даьхьа» ахача статья тІа республикерча дына дуьхьалара пропаганда фу хьаьгІ е а доаькха а лоаьхь, из дІаІо чІоагІаьрен йоаржаьрен дехкараш а дувш.

Дукхха а материалаш я номер тІарча «Беседанта йола материалаш» ахача рубрикана йІаІ. Уьхьаьа кепа техай Ф. Лишунова «Керастача сентиий боккъьла а йола юхь» яха, Л. Митрохина «Баптистий сатемах доаьлаьцлаш» яха статьаш. Агитатора пайдана хургда цу тІа кепа техача «Къайленаш хьаьлъеш моттиг» яха статья ешар а. Историе, меттиг.-лиХІ. Ньаьрзаьнгаьрчаьнгаьрчаьнгаьрч